

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра психології управління

**ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ
СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

(шифр за ОПП – ПП4)

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Спеціалізація / освітня програма: Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку

Київ – 2022

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освітньо-професійної програми «Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Н. І. Пінчук, к. психол. наук, доцент

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри психології управління ЦПО УМО

Завідувач кафедри
психології управління

_____ О. І. Бондарчук
«07» листопада 2022 року, протокол № 9.

1. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників | Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень | Характеристика навчальної дисципліни |
|--|---|--------------------------------------|
| Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3 | Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія Спеціалізація: Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку | Рік підготовки |
| | | I |
| | | Семестр |
| | | I, II |
| | | Лекції |
| | | 10 |
| Загальна кількість годин – 90 | Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий) | Практичні заняття |
| | | 20 |
| | | Самостійна робота |
| | | 60 |
| | | Вид контролю – екзамен |

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розвиток здатності виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (СК1); здійснювати освітню діяльність у сфері психології загалом і освіти дорослих зокрема, а також на межі предметних галузей (СК2), дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності та керуватися загальнолюдськими цінностями (СК3).

Заплановані **результати навчання:**

1. Уміти виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (РН6), зокрема:

- знати закони, функції та завдання надання психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості;
- виявляти, ставити та науково обґрунтовано сприяти вирішенню психологічних проблем особистості;
- обирати та адекватно застосовувати методи психодіагностики проблем особистості.

2. Уміти здійснювати освітню діяльність у сфері психології і нести відповідальність за процес та результат навчання інших (РН7), зокрема:

- ініціювати, організовувати і проводити у процесі надання психологічної допомоги семінари, тренінги, комплекси вправ;
- виявляти здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- уміти надавати психологічну підтримку діяльності людини в екстремальних умовах сьогодення.

3. Демонструвати прихильність до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності (РН8), зокрема:

- виявляти здатність діяти відповідально та свідомо на основі етичних міркувань
- цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність;
- здійснювати психологічно безпечну діяльність (за принципом «Не нашкодь») у контексті надання психологічної допомоги особистості.

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

4. Виявляти здатність до гнучкого, оперативного розв'язання професійних проблем в умовах змін, невизначеності та соціальної напруженості (PH10), зокрема:

- демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- кваліфіковано реагувати на виклики складних соціально-політичних подій та умов невизначеності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Особливості психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості

Тема 1. Теоретичні основи розвитку психологічної допомоги особистості

Визначення поняття «психологічна допомога». Становлення психологічної допомоги як соціального інституту. Система надання психологічної допомоги, особливості її застосування.

Особливості розвитку психологічної допомоги особистості у сучасному світі. Передумови виникнення та становлення психологічної допомоги як форми психологічного впливу.

Структура психологічної допомоги особистості: цілі, методи, процеси.

Література: [1; 4–7; 9; 10–11; 13–15; 20].

Тема 2. Основні види та моделі психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості

Поняття «психологічне консультування» як вид психологічної допомоги в ситуації життєвих ускладнень. Цілі, завдання та методи психологічного консультування.

Особливості організації та проведення психологічної корекції. Форми психокорекційного впливу.

Роль психологічної реабілітації у відновленні втрачених психічних утворень або психічних операцій.

Психологічний тренінг. Пріоритетні цілі створення тренінгових груп. Характерні особливості групової взаємодії у тренінгу.

Психотерапія. Сутність психотерапевтичного впливу. Класифікація напрямів психотерапії. Структура психотерапевтичної допомоги особистості.

Література [1; 3–8; 10; 11; 14; 15; 22; 25; 27; 29; 36]

Тема 3. Специфіка психологічної допомоги особистості: основні принципи, складові, завдання і форми реалізації

Основні принципи психологічної допомоги особистості: принцип активності, відповідальності, системності, зворотного зв'язку, єдності інтелектуальних та емоційних аспектів психіки, активізації гуманістичних цінностей, прийняття тощо.

Складові психологічної допомоги: особистість клієнта та його переживання, особистість психолога-консультанта, взаємостосунки між клієнтом і психологом. Конструювання завдань психологічної допомоги залежно від фокусу уваги її здійснення.

Реалізація індивідуальних та групових форм психологічної допомоги особистості. Врахування характеру психологічних проблем, віку та особистісних якостей при виборі форми психологічної допомоги.

Об'єктивні та суб'єктивні рівні оцінки результативності психологічної допомоги.

Література [1; 2; 4; 8; 10; 13; 15; 16; 17; 20; 22; 26; 27]

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти реалізації психологічної допомоги в умовах соціальної напруженості

Тема 4. Основні напрямки забезпечення психологічної допомоги людині в ситуаціях ускладнення

Психодинамічний підхід. Акцент уваги у психоаналізі. Механізми психологічного захисту.

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

Поведінковий підхід. Конструкти біхевіорального аналізу Дж. Уотсона и В.Ф. Скиннера. Характерні особливості застосування підходу.

Теоретичний базис раціонально-емотивного підходу та основні категорії. Ірраціональні судження (катастрофічні, оцінні, установки винності та обов'язкового задоволення власних потреб). Рівні психологічного впливу у психотерапії.

Гештальт-підхід Ф. Перлза: поняття та принципи психотерапевтичної взаємодії. Психотехніки психологічної підтримки особистості у складних соціальних ситуаціях.

Основні поняття концепції К. Роджерса: емпатія, безумовне прийняття клієнта, конгруентність, психологічний клімат, самість.

Література [1; 2; 4; 6; 9; 13; 14; 16; 26; 27; 29; 33; 37]

Тема 5. Методичний арсенал психологічних засобів допомоги особистості в умовах соціальної напруженості

Методи та техніки у різних формах психологічної допомоги. Методи динамічної терапії: техніка вільних асоціацій, інтерпретація, аналіз супротиву, тлумачення сновидінь тощо. Методи транзактного аналізу: опитування, прояснення, усунення, програвання сценаріїв.

Методи особистісно-центрованої терапії: активне слухання, відображення почуттів, техніки підтримки клієнта, створення довіри тощо. Методи гештальт-терапії: конфронтація, діалог, рольова гра, техніка актуалізації.

Методи поведінкової терапії: релаксація, систематична десенсибілізація, моделювання, когнітивне переструктурування, тренування навичок.

Методи раціонально-емотивної терапії: емоційні – уявлення, рольові ігри, поведінкові – програвання паттернів поведінки, когнітивні – зміна ірраціональних упереджень.

Література [1; 2; 4; 5; 10; 13; 25; 27; 28; 31; 32; 34]

Тема 6. Коучинг як засіб забезпечення психологічного благополуччя особистості в умовах соціальної напруженості

Основні підходи до визначення поняття «коучинг». Мета та принципи коучингу. Види коучингу.

Особливості коучингового процесу. Зони професійної компетентності та відповідальності коуча. Процедурні аспекти коучингового процесу. Постановка запитань у коучинговому процесі. Оцінка ефективності коучингу.

Феномен психологічного благополуччя особистості як інтегральне утворення. Структура та умови забезпечення психологічного благополуччя особистості.

Основні інструменти коучингу. Техніка «Колесо балансу». Модель GROW. Стратегія Уолта Діснея. Піраміда Роберта Ділтса. Техніка шкалування.

Допоміжні техніки у коучинговому процесі. Техніка «воронка запитань». Техніка «картезіанські запитання». Техніка «SMART» (визначення критеріїв задач). Модель SWOT.

Література [2; 10; 12; 18; 19; 24; 30; 35]

Змістовий модуль 3. Кризові стани та їх наслідки: критерії та стратегії психологічної допомоги особистості

Тема 7. Психологічні особливості сприйняття особистістю складних життєвих ситуацій

Типологія життєвих ситуацій. Об'єктивні та суб'єктивні характеристики сприйняття складних життєвих ситуацій.

Поняття стресу, кризи, кризової ситуації, кризового стану. Психологічна характеристика криз розвитку в дитячому, підлітковому та зрілому віці.

Криза як наслідок складних життєвих ситуацій. Зовнішні та внутрішні чинники важких переживань. Важкі переживання як форма психологічної кризи. Трансформуючий вплив кризових переживань на особистість.

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

Психологічна травма. Оздоровчий потенціал кризового досвіду. Психологічна стійкість до психотравмуючих обставин.

Фактори виникнення нормативних криз професійного розвитку. Ненормативні професійні кризи: звільнення, безробіття, зникнення професії тощо. Психологічна допомога у нормативних та ненормативних професійних кризах.

Література [2; 5–7; 9; 18; 21; 23; 25; 26; 31; 32; 36; 37]

Тема 8. Надання психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації

Загальні принципи роботи з психологічними кризами. Перша психологічна допомога особистості у кризовій ситуації. Завдання та методи надання психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації.

Цілі і завдання кризового консультування. Алгоритм та критерії ефективності кризового консультування.

Принципи організації та етапи здійснення психологічного супроводу. Специфіка психологічного супроводу нормативних та ненормативних криз особистості.

Психотерапія кризових станів. Психосинтез. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Символдрама. Транзактний аналіз. Арт-терапія. Тілесно-орієнтована терапія.

Література [4; 5–9; 14; 16; 23; 25; 29; 31; 32–34; 36; 37]

4. Структура навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем | Кількість годин | | | |
|---|-----------------|--------------|-----------|-----------|
| | Усього | У тому числі | | |
| | | л | пр | срс |
| <i>1</i> | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Змістовий модуль 1. | | | | |
| Особливості психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | | | | |
| Тема 1. Теоретичні основи розвитку психологічної допомоги особистості | 10 | 2 | 2 | 6 |
| Тема 2. Основні види та моделі психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | 10 | | 2 | 8 |
| Тема 3. Специфіка психологічної допомоги особистості: основні принципи, складові, завдання і форми реалізації | 10 | 2 | 2 | 6 |
| Усього годин за змістовим модулем 1 | 30 | 4 | 6 | 20 |
| Змістовий модуль 2. | | | | |
| Практичні аспекти реалізації психологічної допомоги в умовах соціальної напруженості | | | | |
| Тема 4. Основні напрямки забезпечення психологічної допомоги людині в ситуаціях ускладнення | 12 | 2 | 2 | 8 |
| Тема 5. Методичний арсенал психологічних засобів допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | 12 | | 4 | 8 |
| Тема 6. Коучинг як засіб забезпечення психологічного благополуччя особистості в умовах соціальної напруженості | 16 | 2 | 4 | 10 |
| Усього годин за змістовим модулем 2 | 40 | 4 | 10 | 26 |
| Змістовий модуль 3. | | | | |
| Кризові стани та їх наслідки: критерії та стратегії психологічної допомоги особистості | | | | |
| Тема 7. Психологічні особливості сприйняття особистістю складних життєвих ситуацій | 10 | | 2 | 8 |
| Тема 8. Надання психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації | 10 | 2 | 2 | 6 |

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

| | | | | |
|-------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Усього годин за змістовим модулем 3 | 20 | 2 | 4 | 14 |
| РАЗОМ: | 90 | 10 | 20 | 60 |

5. Теми та зміст практичних занять

| № з/п | Теми практичних занять | Зміст практичних занять | Години |
|---|---|---|-----------|
| 1 | 2 | 3 | 4 |
| Змістовий модуль 1. | | | |
| Особливості психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | | | |
| | Тема 1. Теоретичні основи розвитку психологічної допомоги особистості | Аналіз етичних проблем психологічної допомоги особистості. | 2 |
| | Тема 2. Основні види та моделі психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | Оцінювання адекватності моделей надання психологічної допомоги особистості умовам соціальної напруженості. | 2 |
| | Тема 3. Специфіка психологічної допомоги особистості: основні принципи, складові, завдання і форми реалізації | Аналіз переваг та обмежень індивідуальних та групових форм психологічної допомоги особистості. | 2 |
| Усього годин за змістовим модулем 1 | | | 6 |
| Змістовий модуль 2. | | | |
| Практичні аспекти реалізації психологічної допомоги в умовах соціальної напруженості | | | |
| | Тема 4. Основні напрямки забезпечення психологічної допомоги людини в ситуаціях ускладнення | Аналіз принципів основних напрямків психологічної допомоги особистості. | 2 |
| | Тема 5. Методичний арсенал психологічних засобів допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | Аналіз методичного інструментарію за авторефератами захищених дисертацій зі спеціальності «Психологія», адекватності їх вибору меті та завданням дослідження. | 4 |
| | Тема 6. Коучинг як засіб забезпечення психологічного благополуччя особистості в умовах соціальної напруженості | Аналіз індивідуального досвіду ефективності застосування інструментів коучингу. | 4 |
| Усього годин за змістовим модулем 2 | | | 10 |
| Змістовий модуль 3. | | | |
| Кризові стани та їх наслідки: критерії та стратегії психологічної допомоги особистості | | | |
| | Тема 7. Психологічні особливості сприйняття особистістю складних життєвих ситуацій | Аналіз чинників виникнення важких переживань, шляхи розвитку психологічної стійкості особистості. | 2 |
| | Тема 8. Надання психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації | Аналіз психологічних криз особистості, розробка програми психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації. | 2 |
| Усього годин за змістовим модулем 3 | | | 4 |
| Разом: | | | 20 |

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів PhD:

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

1. Підготовка до аудиторних занять – 10 год.
 2. Підготовка до контрольних заходів – 10 год.
 3. Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 20 год., з них на виконання індивідуальних дослідницьких завдань – 20 год.
- Усього 60 год.**

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток практичних умінь застосовувати експериментальний метод для самостійного дослідження актуальних проблем психології особистісного, соціального та організаційного розвитку відповідно до мети і завдань дисертаційної роботи.

Окрім *звіти про самостійну роботу* не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час усного опитування, модульного (тестові завдання) і підсумкового (екзамен) контролю знань, наявності заповненої матриці SPSS для опрацювання результатів емпіричного дослідження, оформлення здобувачем проектів відповідних підрозділів розділів 2 і 3 дисертаційної роботи, в яких викладається програма констатувального та формувального етапів емпіричного дослідження.

Завдання для самостійної роботи здобувачів PhD з опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях, та індивідуально-дослідницькі завдання

| Теми для самостійної роботи | Зміст самостійної роботи | Год. |
|---|--|------|
| Змістовий модуль 1. <i>Особливості психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості</i> | | |
| Тема 1. Теоретичні основи розвитку психологічної допомоги особистості | Проаналізувати особливості розвитку психологічної допомоги особистості на сучасному етапі. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Визначити структуру та можливості застосування психологічної допомоги особистості у власному дисертаційному дослідженні | 6 |
| Тема 2. Основні види та моделі психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | Виокремити види психологічної допомоги. Проаналізувати доцільність використання методів психологічної допомоги залежно від завдань дослідження. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Розробити робочу модель формувального етапу дисертаційного дослідження. Скласти таблицю видів психологічної допомоги, що відповідають завданням формувального етапу дослідження. | 8 |
| Тема 3. Специфіка психологічної допомоги особистості: основні принципи, складові, завдання і форми реалізації | Проаналізувати особливості реалізації принципів психологічної допомоги особистості у ситуації соціальної напруженості. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Сформулювати основні принципи формувального етапу власного дисертаційного дослідження. Створити та проаналізувати проект формувального експерименту, в якому має бути враховано: 1) характер психологічної проблеми; 2) вікові особливості досліджуваних; 3) індиві- | 8 |

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

| | | |
|---|---|-----------|
| | дуальні особливості досліджуваних; 4) професійна компетентність психолога. Розробити критерії оцінки ефективності психологічної допомоги. | |
| Усього годин за змістовим модулем 1 | | 20 |
| Змістовий модуль 2. | | |
| Практичні аспекти реалізації психологічної допомоги в умовах соціальної напруженості | | |
| Тема 4. Основні напрямки забезпечення психологічної допомоги людині в ситуаціях ускладнення | Визначити загальну стратегію надання психологічної допомоги особистості на формульованому етапі дослідження. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Проаналізувати особливості застосування підходів психологічної допомоги у дисертаційному дослідженні. | 8 |
| Тема 5. Методичний арсенал психологічних засобів допомоги особистості в умовах соціальної напруженості | Проаналізувати методи та основні техніки відповідних напрямків психологічної допомоги, що використовуються у процесі дослідження особливостей особистісного, соціального та організаційного розвитку. Навести приклади за авторефератами чи текстами захищених дисертацій зі спеціальності. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Скласти програму застосування методів психологічної допомоги особистості у власному дисертаційному дослідженні. Визначити фактори застосування основних підходів та відповідних методів забезпечення психологічної допомоги людині. | 8 |
| Тема 6. Коучинг як засіб забезпечення психологічного благополуччя особистості в умовах соціальної напруженості | Здійснити аналіз видів коучингу та можливостей його застосування як засобу забезпечення психологічного благополуччя особистості у процесі написання дисертаційного дослідження. Виокремити обмеження коучингу як виду психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Виконати коучингову техніку «Колесо балансу», виокремити пріоритетні вектори підвищення якості життя. Здійснити аналіз можливостей підвищення ефективності діяльності та особистісного розвитку за визначеними напрямками. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Здійснити постановку цілі, пов'язаної з виконанням дисертаційного дослідження, використовуючи критерії моделі SMART. Скласти персональний договір, відповідаючи на питання, що підвищать можливості досягнення цілі. | 10 |
| Усього годин за змістовим модулем 2 | | 26 |
| Змістовий модуль 3. | | |

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

| Кризові стани та їх наслідки: критерії та стратегії психологічної допомоги особистості | | |
|---|---|-----------|
| Тема 7. Психологічні особливості сприйняття особистістю складних життєвих ситуацій | Здійснити порівняльний аналіз стресу, кризи, кризової ситуації, кризового стану. Визначити чинники важких переживань людини. Проаналізувати вплив кризових переживань особистості. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Розробити та презентувати програму психологічної допомоги в умовах нормативних та ненормативних криз професійного розвитку особистості. | 8 |
| Тема 8. Надання психологічної допомоги особистості у кризовій ситуації | Проаналізувати особливості кризового консультування та критерії його ефективності. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Обрати вид психотерапевтичної допомоги, визначити можливості застосування її технік на формульованому етапі емпіричного дослідження у дисертаційній роботі. | 6 |
| Усього годин за змістовим модулем 3 | | 14 |
| Разом: | | 60 |

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості» використовуються проблемні методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- дослідницько-аналітичні завдання;
- спільне навчання (робота у парах і малих групах).

9. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів PhD з навчальної дисципліни проводиться у формі усного опитування на письмового тестування з кожного модуля. З кожного модуля здобувачам PhD пропонується 10-15 тестів закритої форми множинного вибору з 1-2 правильними відповідями з п'яти можливих. На практичних заняттях оцінюється активна участь в обговоренні проблемних ситуацій та виконанні завдань.

Підсумковий контроль знань – екзамен.

10. Критерії та шкала оцінювання

– Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Експериментальний метод у психологічному дослідженні», є:

– повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;

– глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

– вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

– характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

– вміння застосовувати теоретичні положення щодо психологічної допомоги особистості в умовах соціальної напруженості під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань.

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Таблиця 10.1

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

| | | |
|--------|----|--|
| 90-100 | A | відмінно |
| 82-89 | B | добре |
| 74-81 | C | |
| 64-73 | D | задовільно |
| 60-63 | E | |
| 35-59 | FX | незадовільно з можливістю повторного складання |
| 1-34 | F | незадовільно з обов'язковим повторним курсом |

11. Рекомендована література

11.1. Базова література:

1. Бондаренко, О. Ф. (1996). *Психологічна допомога особистості* : навч. посібник для вузів. Х. : Фоліо. 237 с.
2. Максименко, С. Д., Клименко, В. В., Тостоухов, А. В. (2010). *Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості*. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 151 с.
3. Максименко, С. Д., Прокоф'єва, О. О., Царькова, О. В., Кочкурова, О. В. (2015). *Практикум із групової психокорекції*: підр. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 414 с.
4. *Основи психологічної допомоги : теорія та практика психоконсультації* : навч. посібник (2019). За заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича, Чернівці, Україна : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 384 с.
5. *Психологічна допомога в кризових ситуаціях*. (2016). Голов. ред. С. Г. Уварова. К. : ПВНЗ МГП. 248 с.
6. *Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій*. (2015). Наук. ред. Т. М. Титаренко. К. : Міленіум. 160 с.
7. *Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій*: метод. посіб. (2015). За ред. З. Г. Кісарчук. К. : ТОВ «Видавництво «Логос»». 207 с.
8. *Психологічне консультування : теорія та практика*: навч.-метод. посіб. (2011). В. Г. Панок [та ін.] ; за заг. ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута. 272 с.
9. *Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу*: монографія. (2020). За ред. З. Г. Кісарчук, Київ, Україна: Видавничий Дім «Слово». 178 с.

11.2. Додаткова література:

10. Айві, А. (1998). *Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта* ; пер. з англ. К. : Сфера. 342 с.
11. Андрушко, Я. С. (2017). *Психокорекція* : навч.-метод. посіб. Львів: ЛьвДУВС. 212 с.

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

12. Аткинсон, М., Чоис, Р. Т. (2009). *Наука и искусство коучинга: Внутренняя динамика*; пер. с англ. – К. : Companion Group. 208 с.
13. Бондаренко, А. Ф. (2001). *Психологическая помощь : теория и практика*. М. : Независимая фирма «Класс». 336 с.
14. Васьківська, С. В. (2004). *Основи психологічного консультування: навчальний посібник*. К. : Четверта хвиля. 256 с.
15. Васьківська, С. В. (2006). *Соціально-психологічний супровід клієнтів : Технологія ведення консультативного діалогу*. К. : В. Главник.
16. Журавльова, Н. Ю. (2012). Цінність особистісного розвитку як чинник формування стратегій психологічної допомоги людині у ситуації здійснення особистісного вибору, у *Соціокультурні чинники становлення сучасної парадигми психотерапевтичної допомоги особистості*, З. Г. Кісарчук, Ред. Кіровоград, Україна : ІМЕКС-ЛТД, с. 118–133.
17. *Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України: до 10-річчя з дня заснування Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи / АПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи; упоряд. В.Г. Панок [та ін.]; наук. ред. С.Д. Максименко. – К.: Шкільний світ, 2008. – 256 с.*
18. Зеленин, В. В. (2015). *Между травмой и величием: трактат о селективной психодиагностике в коучинге*. К. : Гнозис. 272 с.
19. Каннио, С., Лаунер, В. (2012). *Мастерство коучинга. Лучшие практики в бизнес-коучинге*. Лондон, Мадрид, Нью-Йорк, Мехико, Барселона, Монтеррей. 240 с.
20. Кісарчук, З. Г., Омельченко, Я. М. Лазос, Г. П. [та ін.]. (2017). *Особливості стосунків «психотерапевт – клієнт» у сучасному соціокультурному середовищі: монографія*; за ред. З. Г. Кісарчук. К. : Видавничий Дім «Слово». 225 с.
URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/708934>
21. Крайнюк, В. М. (2007). *Психологія стресостійкості особистості: монографія*. К. : Ніка-Центр. 432 с.
22. Кузікова, С. Б. (2020). *Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посіб.* Суми : Університетська книга. 304 с.
23. Мюллер, М. (2014). *Якщо ви пережили психотравмуючу подію*. Львів : Вид-во Українського католицького університету, Світчадо. 120 с.
24. Нежинська, О. О., Тименко, В. М. (2017). *Основи коучингу: навч. посіб.* Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС». 220 с.
25. *Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи*. (2018). Навчальний посібник. Т. 1. Київ. 208 с.
26. *Особистість в умовах кризових викликів сучасності: мат-ли методологічного семінару НАПН України (24 березня 2016 року); за ред. академіка НАПН України С. Д. Максименка*. К., 2016. 629 с.
27. Панок, В. Г., Чаплак, Я. В., Романовська, Д. Д. (2010). *Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. посібник*; за наук. ред. В. Г. Панка, Чернівці : Чернівецький національний університет. 232 с.
28. *Психология личности*. (2001). Словарь справочник; под ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. К. : Рута. 320 с.
29. Роджерс К. Консультирование и психотерапия : новейшие подходы в области практической работы / К. Роджерс. – М. : Психотерапия, 2006. – 512 с.
30. Романова С. М. Коучінг як нова технологія в професійній освіті / С. М. Романова // Вісник Нац. авіац. ун-ту. Серія : Педагогіка. Психологія. – 2010. – Вип. 3. – С. 83–86.
31. Титаренко Т. М. Життєві кризи : технологія консультування / Т. М. Титаренко. – К. : Главник, 2007. – Перша частина. – 144 с.
32. Briere, J., Scott, C. (2014). *Principles of trauma therapy: a guide to symptoms, evaluation, and treatment*. USA: Sage Publications, Inc.. 440 p.
33. Folkman, S., Lazarus, R. S. (1988). Coping as a mediator of emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(3), pp. 466–475. doi:10.1037/0022-3514.54.3.466.
34. Lahad, M., Shacham, M., Ayalon, O. (2013). *The “BASIC Ph” Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and Cross-Cultural Application*. London, Great Britain: Jessica Kingsley Publishers.
35. Ryff, C. D., Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological wellbeing revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>

Психологічна допомога особистості в умовах соціальної напруженості

36. Te Brake, H., Dücker, M. (2013). Early psychosocial interventions after disasters, terrorism and other shocking events: is there a gap between norms and practice in Europe? *European Journal of Psychotraumatology*. 4:1. doi:10.3402/ejpt.v4i0.19093.

37. Tedeschi, R. G., Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, vol. 15. p. 1–18.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПН України <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Веб-сторінка аспірантури і докторантури УМО: <http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral>
4. Веб-сторінка кафедри психології управління: <http://umo.edu.ua/institutes/cippo/struktura/kafedra-psikhologhiji>
5. Офіційні сайти періодичної літератури:

| Назва журналу | Офіційний сайт |
|---|---|
| Актуальні проблеми психології | http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv |
| Вісник післядипломної освіти серія «соціальні та поведінкові науки» | http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki |
| Актуальні питання сучасної психології | http://library.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii_1_2015.pdf |
| Experimental Psychology | https://us.hogrefe.com/products/journals/experimental-psychology#c4338 |
| International Journal of Science and Research (IJSR) | https://www.ijsr.net/index.php |
| American Psychologist | https://www.apa.org/pubs/journals/amp/ |
| Експериментальная психология | https://psyjournals.ru/exp/ |

6. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

| Назва | Офіційний сайт |
|--|---|
| Верховна Рада України | www.portal.rada.gov.ua |
| Кабінет Міністрів України | www.kmu.gov.ua |
| Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України | http://psychology-naes-ua.institute/ |
| Інститут соціальної і політичної психології НАПН України | http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/polit_psychology/ |
| Центр перспективних соціальних досліджень | www.cpsr.org.ua |

7. Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:
 - Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
 - ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
 - Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>
 - Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-community.org/uk>